

Г У Т А Р К А

С К А Р Г І

Толькі Іван Мацвеевіч сеў за свой стол, як сакратарка Зіна прынесла яму цэлы стос пісьмаў. Ён неяк безуважна глянуў на іх і са страхам падумаў: "Зноў скаргі". Прайшо яшчэ не так шмат часу, як Іван Мацвеевіч працуе ў гэтай установе, а ўжо адчувае ён нейкую стомленасць і расчараванне.

Яму прыгадаўся першы дзень яго працы тут. Тады ён з радасным пачуццём сеў за свой стол. Ён лічыў тады сваю новую пасаду, звязаную з разглядам скаргаў, найбольш падыходзячай для яго. Яму думалася, што працуючы тут, ён прынясе людзям найбольшую карысць, дапаможа ім дабівацца праўды. І калі ў той дзень сакратарка Зіна прынесла яму скаргі, абмякава паклаўшы іх на стол і раўнадушна сказала яму: "Прагледзьце, калі ласка, гэтыя пісьмы і размецце, куды іх паслаць на разгляд", ён страшэнна абурўся. Праўда, ён нічога тады не сказаў Зіне, толькі з нямым дакорам паглядзеў на яе і пра сябе з вялікай злосцю зазначыў: "Як яна пасмела падумаць, што я некаму перадаверу разгляд скаргаў, адрасаваных мне. І як, наогул, можна дапускаць да такой важнай справы такіх лёгкадумных людзей, як гэта Зіна, хоць яна толькі і сакратарка". І ён стаў з найвялікшай увагай чытаць пісьмы.

...А вось сёння прынесены скаргі не выклікалі жадання чытаць іх. Наадварот, глянуўшы на іх, адчуў нейкае унутранае дрыканне, якое з'яўляецца ў чалавека перад тым, калі яму трэба рабіць нешта непрыемнае. І прычынай гэтаму было не раўнадушна, якое з'яўляецца ў выніку прывычнай, нецікавай, аднастайнай работы. Не, прычынай гэтаму было іх бяссілле, бяссілле што-небудзь зрабіць у гэтым бесперапынным патоку скаргаў, якія з дня ў дзень сцякаюцца ў іх установу. Яны усюды. Яны усе запаланікі. Вось яны, пранумараваныя і акуратна падшытыя, ляжаць у незлічоных папках, што забілі

сабор усе сталы і шафы. Яны сталі галоўным клопатам слухачых установы, на разгляд іх траціцца большая частка часу, на скаргах бываюць найбольш у камандзіроўках. І — дзіва: патак іх не змяншаецца, а усё больш навялічваецца. Здаецца, што ўсе людзі згаварыліся пісаць скаргі, што ў іх няма іншых заняткаў, як гэты.

Іван Мацвеевіч стаў праглядаць прынесеныя Зінай скаргі, затрымліваючыся толькі на паасобных іх месцах.

"...Колькі старшыню перавярнула, і ніводнага добрага. Толькі і ведалі, што будавалі сабе дамы ў горадзе. І цяперашні не лепшы..."

"...Сын з нявесткай завербаваліся на цаліну, а мяне, старую хворую, кінулі адну і голасу свайго не падаюць..."

"...Рабілі рамонт, а не зрабілі акна ў кухні..."

"...Наш брыгадзір з калгаснага поля прывёз некалькі вазоў аўса для сябе..."

"...Гэта не настаўніцы, а круцёжкі нейкія..."

"...Наш майстар толькі да тых добры, хто яго воіць, а хто не паставіць паўлітра, то са свету зыве..."

"...Музык мой мала таго, што усё прапівае, дык яшчэ і б'е мяне. А нядаўна прывёў на ноч сваю палубоўніцу, а мяне з дзецьмі з хаты выгнаў..."

"...Вышеназванная учительница не желает учить моего ребенка на русском языке, мотивируя это тем, что, мол, все дети учатся по-белорусски. Ну что же из того. Свободно можно школу преобразовать в русскую. Но этому противиться учительница. Она явная националистка..."

"...Дактароў шмат, а лячыцца няма ў каго..."

Іван Мацвеевіч не стаў болей чытаць і нявесела задумаўся: "Калі ж я змагу разабраць гэтыя скаргі і ці, наогул, змагу? За час сваёй работы ў гэтым месцы я фактычна не давеў да канца ніводнай скаргі". Ён успомніў скаргу, якую яму прыйшлося разбіраць. Адзін калгаснік скардзіўся на брыгадзіра, які аблаў яго, старога чалавека, перад усімі, калі ён прыйшоў да яго папрасіць каня прывезці дроў. Узрушаны такой агіднасцю, Іван Мацвеевіч адразу выехаў на месца. Ён спадзяваўся, што лёгка справіцца з брыгадзірам, даб'ецца, каб яго адразу знялі з пасады і аддалі пад суд. Але прыехаўшы ў калгас, Іван Мацвеевіч адчуў адваротнае. Старшыня калгаса, калі Іван Мацвеевіч наведаніў яму пра мету

свайго прыезду і спытаўся, ці вядома яму аб гэтым выпадку, сказаў, што калгас яго вялікі, і ён таму не можа ведаць пра ўсе дробязі. Паказаўшы кіўком галавы на нізенькага ~~маленькага~~ чалавечка, дадаў: "Гэта па яго лініі. З ім і разбірайцеся". Маленькі чалавечак, з якім Іван Мацвеевіч пайшоў да брыгадзіра, аказаўся сакратаром арганізацыі. Ён пісклявым голасам гаварыў: "Гэта наш лепшы брыгадзір. Але ў кожнага бываюць памылкі. Ёсць яны і ў яго".

На адзіўленне Івана Мацвеевіча брыгадзір нават і не думаў адпірацца:

— А што ж ён такую яго... Ідзе не ў час за канём. Што ён не бачыў, што ўсе коні былі заняты на нарыхтоўцы?

— Дык вы ж маглі гэта сказаць яму ветліва, а не лаяць апошнімі словамі.

— Усе вы шчыбка граматыныя вучыць. Паглядзеў бы я, што б вы кралі, каб я тут не надрываўся. Вунь паставілі былі аднаго граматынага на маё месца, дык адразу збег са сваёй граматай. /Пазней Іван Мацвеевіч даведаўся, што гэтага брыгадзіра былі ўжо аднаго разу знялі і на яго месца паставілі маладога агранома, але той цераз два тыдні ўцёк з калгаса.

Яшчэ больш адзіўліў Івана Мацвеевіча той стары калгаснік, які пасаў скаргу. Даведаўшыся, чаго яго выклікалі, ён адразу змяніўся з твару і дрыжачым голасам стаў аднеквацца: "Я нічога не пісаў. Гэта, мусіць, нехта другі напісаў". А калі выйшаў брыгадзір, ён стаў выгаварваць Івану Мацвеевічу: "Што ж вы нарабілі, таварыш? Зараз ён мяне з'есць". Іван Мацвеевіч прапанаваў яму падаць на брыгадзіра ў суд. Стары зноў збялеў і замахаву рукамі: "Ой, не! Я думаў, што вы без мяне што-небудзь зробіце яму. А так не. Ды трэба сказаць, што сабачая служба ў яго, кожны на яго месцы такім стане..."

...Зазвінеў тэлефон. У трубку Іван Мацвеевіч пачуў голас свайго начальніка: "Чаму затрымліваеш разбор скаргаў? На цябе ўжо паступіла скарга наконт гэтага. Давай не затрымлівай!" Хоць голас начальніка не быў строгім, наадварот, у ім чулася спагадлівасць, але Іван Мацвеевіч неяк адразу абмяк і захвалываўся: "Вось яшчэ адна скрга". Яго аханіў горкі роздум, усё здавалася адной суцэльнай скаргай. "Так і звар'яецца мокна", — з трывогай падумаў ён. — Што ж рабіць?"

На пакоі прайшла Зіна, несучы, як і заўсёды, паперы. Гэта заставіла яго зноў успомніць першы дзень работы яго у гэтай установе, калі Зіна яму сказала, падаючы паперы: "Прагледзьце і размяшце, куды іх паслаць". "Вось і выхад. Так трэба і зрабіць", — рашыў Іван Мацвеевіч. Паклаўшы перад сабою ўсе скаргі, якія былі у яго, ён пачаў ставіць на іх рэзалюцыі, куды і каму іх паслаць. Рабіў ён гэта лёгка. Цяжэй было занесці іх Зіне. Ён Ужо уявіў сабе, як яна акіне яго яхідным позіркам. Але ён памыліўся. Зіна абмякава ўзяла скаргі, сказаўшы: "Добра, Іван Мацвеевіч, я іх зараз ка адашлю". Ніколі яшчэ у сваім жыцці Іван Мацвеевіч не адчуваў такой палёгкай.